

ترافیک؛ رویکردی نهادی

www.ketab.ir

سرشناسه	: عبدالرحمانی، رضا، ۱۳۴۳-
عنوان و نام پدیدآور	: ترافیک رویکردی نهادی / مؤلفان رضا عبدالرحمانی، اصحاب حبیب زاده، بهزاد دوران
مشخصات نشر	: تهران : نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، پلیس راهنمایی و رانندگی، دفتر تحقیقات کاربردی ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۲۹۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۸۳۲-۰۰-۴ ریال: ۲۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: ترافیک.
موضوع	: ترافیک- ایران
شناسه افزوده	: حبیب زاده ملکی، اصحاب، ۱۳۵۶-
شناسه افزوده	: دوران، بهزاد، ۱۳۴۶-
شناسه افزوده	: نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، پلیس راهنمایی و رانندگی، دفتر تحقیقات کاربردی
رده بندی کنگ	: HE ۳۳۳/ع۲ت ۱۳۹۳
رده بندی یویی	: ۳۸۸/۳۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۷۱۴۷۵۲

ترافیک: رویکردی نهادی

مؤلفان: دکتر رضا عبدالرحمانی، دکتر اصحاب حبیب زاده، دکتر بهزاد دوران

سال چاپ: ۱۳۹۴

جلد و صفحه آرای: هادی محمدی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه فرهنگ شناسی

شمارگان: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۸۳۲-۰۰-۴

❖ مرکز تحقیقات کاربردی پلیس راهنمایی و رانندگی ناجا

این کتاب دارای مجوز ۹۳/۹۳/۹۳۲۳۹۲۲ از سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا می باشد.

شهرک آزمایش، پلیس راهنمایی و رانندگی ناجا، دفتر تحقیقات کاربردی شماره تماس: ۸۱۲۵۳۴۱۸

ابتدای بزرگراه شهید خرازی، دانشگاه علوم انتظامی امین، معاونت پژوهش و فناوری شماره تماس: ۴۸۹۳۱۲۹۳

فهرست مطالب

۱۱	بخش اول: کلیات
۱-۱-۱	فصل نخست: اهمیت جابجایی (ترافیک)
۳۳	۲-۱-۲ فصل دوم: ضرورت جابجایی (ترافیک)
۳۶	۳-۱-۱ فصل سوم: تعریف جابجایی (ترافیک)
۳۹	۴-۱-۱ فصل چهارم: حوزه های مطالعاتی جابجایی (ترافیک)
۶۳	بخش دوم: تاریخچه جابجایی (ترافیک)
۶۵	۱-۲-۱ فصل پنجم: تاریخچه جابجایی (ترافیک) در جهان
۶۷	۲-۲-۱ فصل ششم: نقاططف جابجایی (ترافیک) در جهان
۷۱	۳-۲-۱ فصل هفتم: ریش ت رلات اجتماعی جهان و جابجایی ها
۷۴	۴-۲-۱ فصل هشتم: تاریخچه و مقدرات راهنمایی و رانندگی در جهان
۷۵	۵-۲-۱ فصل نهم: تاریخچه نقل و عطف جابجایی (ترافیک) در ایران معاصر
۷۸	۶-۲-۱ فصل دهم: تاریخچه قوانین راهنمایی و رانندگی در ایران
۸۵	بخش سوم: جابجایی (ترافیک) به مثابه مسئله اجتماعی
۸۷	۱-۳-۱ فصل یازدهم: آسیب شناسی اجتماعی و
۹۲	۲-۳-۱ فصل دوازدهم: رویکردهای مسئله اجتماعی
۹۷	۳-۳-۱ فصل سیزدهم: راهکارهای پاسخ به مسائل اجتماعی
۹۹	بخش چهارم: نظریه ها و رویکردهای نهادی
۱۰۲	۱-۴-۱ فصل چهاردهم: نیاز، نیاز اجتماعی و از نیاز جابجایی به نهاد جابجایی
۱۰۶	۲-۴-۱ فصل پانزدهم: نهاد و نهاد ترافیک
۱۰۸	۱-۲-۴-۱ ویژگی های نهاد جابجایی و ترافیک
۱۰۹	۲-۲-۴-۱ مولفه های نهاد جابجایی
۱۱۰	۳-۲-۴-۱ انواع نهادهای اجتماعی
۱۱۰	۴-۲-۴-۱ تعریف نهاد جابجایی (ترافیک) و رویکردی نهادی
۱۱۴	۵-۲-۴-۱ چرا نهاد جابجایی و نه سازمان جابجایی
۱۱۶	۳-۴-۱ فصل شانزدهم: مراحل طراحی نگاشت نهادی در جابجایی و ترافیک

۱۱۷	۴-۴- فصل هفدهم: ارتباطات بین سازمانی (سازمان های متولی ترافیک)
۱۱۷	۴-۴-۱- تعریف و تفاوت سازمان با نهاد جابجایی (ترافیک)
۱۲۰	۴-۴-۲- نهاد جابجایی و سازمان هایش در ایران
۱۲۷	۴-۴-۳- سازمان پلیس راهنمایی و رانندگی
۱۳۴	۴-۵- فصل هیجدهم: ارتباطات بین نهادی
۱۳۶	۴-۵-۱- ارتباطات بین نهادی: اقتصاد (۱)
۱۳۹	۴-۵-۲- ارتباطات بین نهادی: سیاست (۲)
۱۴۲	۴-۵-۳- ارتباطات بین نهادی: اجتماع (۳)
۱۵۹	۴-۵-۴- ارتباطات بین نهادی: فرهنگ (۴)

۱۹۹	بخش پنجم: تخلفات ترافیکی و نهاد نظارت ترافیک
۲۰۲	۵-۱- فصل نوزدهم: چبستی و چرایی تخلفات ترافیکی
۲۰۷	۵-۱-۱- آما های تصفات و نابهنجاری های راهنمایی و رانندگی
۲۱۴	۵-۱-۲- اخلاق ترافیک و ابهنجاری های ترافیکی
۲۲۷	۵-۱-۳- جامعه پذیرد ترافیک و آژانس های آن
۲۴۹	۵-۲- فصل بیستم: نهاد نظارت ترافیک
۲۴۹	۵-۲-۱- تعریف و شیوه های عمل نهاد نظارت ترافیکی
۲۵۴	۵-۲-۲- کنترل ترافیکی و پلیس راهنمایی و رانندگی
۲۵۵	۵-۲-۳- جریمه و تشویق ها

پیشگفتار

«جامعه‌شناسی ترافیک» از سال ۱۳۸۱ در برنامه درسی مقاطع کاردانی و کارشناسی دانشکده علوم و فنون راهنمایی و رانندگی دانشگاه علوم انتظامی قرار گرفته و تدریس شده است. نظر به فقدان منبع آموزشی و پژوهشی مستقل در این حوزه، ابتدا جزوه‌ای درسی به عنوان مرجع در اختیار دانشجویان قرار می‌گرفت که در سال ۱۳۸۵ جزوه مذکور به شکل کتابی با عنوان «جامعه‌شناسی ترافیک» به قلم نویسنده سوم از سوی دانشگاه علوم انتظامی چاپ و منتشر گردید.

حال پس از گذشت نزدیک یک دهه با افزایش تجربه نویسنده‌ها به ویژه نویسنده سوم طی سال‌های تدریس این واحد درسی و کتاب مذکور، لزوم طراحی، تدوین و تالیف کتابی تا به فراخور نیاز دانشجویان و علاقمندان حوزه ترافیک احساس شد. بنابراین، «جایجایی (ترافیک) از منظر جامعه‌شناسی نهادی» که هم‌اینک دوباره تغییر نام داده و با نام «ترافیک: ویکی‌شناسی نهادی» تدوین شده، با توجه به وجود کاستی‌های کتاب نخست و نظر مساعد گروه علمی و اجتماعی و مجموعه دست‌اندرکار تدوین کتاب (دفتر تحقیقات کاربردی تهران بزرگ شرکت آب‌پاشی)، توسط نگارندگان تالیف گردید. این کتاب در کنار کتاب جامعه‌شناسی ترافیک که کتابی آموزشی است، برای مطالعات بیشتر دانشجویان و سایر محققان در قالب یک پروژه تبلیغاتی به طبع رسیده است.

رویکرد (نظری و روشی) کتاب

چنانکه از عنوان کتاب برمی‌آید رویکرد نظری و روشی نگارندگان به جایجایی و ترافیک از منظر جامعه‌شناسی نهادی یا نهادگراست، که سعی دارد نهادها را نوعی نظام ارگانیک انطباق‌پذیر ببیند و درک کند. رویکردی که در آن علم، علوم سیاسی و جامعه‌شناسی شکوفایی بیشتری داشته و تاکنون نیز نه فقط کهنه و زوال یافته که با همه افت و خیزهایش، به نحو مطلوبی متحول شده است و کماکان کارآیی دارد. بین رویکرد جامعه‌شناختی، دست‌آوردهای فراوانی برای لااقل رشته‌های پیش گفته، علی‌الخصوص جامعه‌شناسی داشته است. برای نمونه این رویکرد ما را مجدداً بر آن داشته تا توجه خود را بر نظامات دانش و قواعد متمرکز کنیم، پل‌های ارزش‌مندی از مطالعات گذشته به حال طراحی کنیم، به ساختارهای و شرایط اجتماعی بیشتر دقت نمائیم، و تحلیل‌ها را در سطوح مختلف به کار گرفته، حرکت‌های رفت و برگشتی داشته باشیم.

بدون شک مضمون نظریه نهادی توجیه استمرار و محدودیت در ساختار اجتماعی است، ولی این موضوع نباید مانع توجه به راه هایی شود که کنشگران فردی از طریق آنها در جهت ایجاد، حفظ و تحول نهادها اقداماتی انجام می دهند. مطالعات گیدنز در این باره که تاکید می کند ساختارهای اجتماعی، به عنوان زیربنای نهادها، هم محصول و هم منشاء کنش های اجتماعی اند، در زمره همین امرند.

بنابراین، یکی از ویژگی های این کتاب به سبب نظری، همان گونه که «اسکات»، «پارسونز» و «میر» یادآور شده اند، آن است که می تواند جابجایی را در هر سه سطح خرد، میانه و کلان اجتماعی توصیف و تحلیل کند. از این رو تحلیل نهادی می تواند نهادها را از سطح جهانی تا کنش های متقابل بین فردی به شکل رفتار عادی و مسائل روزمره، در فعالیت های ساختاریافته و ارگانیسم مورد مطالعه قرار دهد. همان گونه که در این کتاب نگارندگان خود را از نیاز به جا به جایی در سطح فرد آغاز کرده سپس به سازمان های متولی ترافیک پرداخته و در نهایت با بحث در نهاد جا به جایی و ارتباطات آن با دیگر نهادهای کلان اجتماعی به پایان می برند.

درباره کتاب

بحث های کتاب به همراه مثال ها و تجربیاتی مطالعات تجربی در زمینه جابجایی و ترافیک ارائه شده است. به علاوه، در این کتاب مثال ها محدود به ایران نشده و حتی المقدور از کشورهای دیگر نیز نمونه هایی ذکر شده است. به عنوان مثال، از آنجا که کتاب حاضر به سفارش بخشی از نیروی انتظامی، دفتر تحقیقات کار، در تهران و ناچا تالیف شده، عمدتاً حاوی مثال هایی برای پرسنل نیروی انتظامی در حوزه راهنمایی و رانندگی است. بدین ترتیب، برغم وجه نظری غالب کتاب، سعی شده جنبه های کاربردی آن نیز برای کارکنان، پژوهشگران و علاقمندان حوزه ترافیک به ویژه دانشجویان دانشکده های پلیسی و رانندگی مورد تاکید قرار گیرد. تذکر دیگر آن که با توجه به عنوان کتاب «ترافیک و رانندگی» که تاکیدش بر ترافیک است؛ لکن ممکن است واژه ترافیک با جابجایی یکی فرض شد گاه به جای یکدیگر به کار گرفته شود.

اگر چه که این کتاب بارها بازخوانی شده و برای جنبه های تجربی و کاربردی آن به تقریباً ۳۰ نفر از دانشجویان کارشناسی داخلی و کارشناسی ارشد ترافیک دانشگاه علوم انتظامی (به صورت یک جا یا بخش به بخش یا فصل به فصل) داده شده تا در صورت

لزوم پیشنهادات، انتقادات، و نظرات خود را در خصوص حذف، افزودن، اصلاح، تکمیل و... کتاب بیان دارند، با این وصف این نوشته نیز همانند هر نوشته‌ی دیگری کم و کاست نیست. نگارندگان از همه خوانندگان نکته‌سنج و دقیق استدعا دارند با بازخوردهای خود ایشان را یاری نمایند تا طی چاپ‌ها و ویرایش‌های آتی آنها را برطرف نمایند.

اما سازمان کتاب؛ کتاب در پنج بخش و بیست فصل اصلی تدوین شده است. پیش از بخش یکم ابتدا مقدمه، آنگاه رویکرد (نظر و روشی) کلی کتاب بیان شده است.

بخش نخست با عنوان «کلیات» شامل چهار فصل با این عناوین است. «فصل نخست: اهمیت جابجایی (ترافیک)»، «فصل دوم: ضرورت جابجایی (ترافیک)»، «فصل سوم: تعریف جابجایی (ترافیک)»، «فصل چهارم: حوزه‌های مطالعاتی جابجایی (ترافیک)».

بخش دوم، با عنوان «تاریخچه جابجایی (ترافیک)» به مهم‌ترین تحولات اجتماعی اثر گذار بر تاریخ ترافیک و حمل و نقل اشاره کرده، مورد تحلیل قرار داده است. عناوین این بخش به قرار زیر است. «فصل پنجم: تاریخچه جابجایی (ترافیک) در جهان»، «فصل ششم: نقاط عطف جابجایی (ترافیک) در جهان»، «فصل هفتم: تاریخ تحولات اجتماعی جهان و جابجایی‌ها» «فصل هشتم: تاریخچه قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی در جهان»، «فصل نهم: تاریخچه و نقاط عطف جابجایی (ترافیک) در ایران معاصر»، «فصل دهم: تاریخچه قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی در ایران».

بخش سوم، در ذیل عنوان «جابجایی (ترافیک) به مثابه مسئله اجتماعی» به مسئله بودن یا مسئله‌ای شدن ترافیک می‌پردازد. در این بخش مهم‌ترین مولفه‌های مسئله‌ای شدن ترافیک برای جامعه در سه فصل «فصل یازدهم: آسیب‌شناسی اجتماعی و ترافیک»، «فصل دوازدهم: رویکردهای مسئله‌ای»، «فصل سیزدهم: راهکارهای پاسخ به مسائل اجتماعی» مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد.

۱۵

بخش چهارم، نظریه‌ها و رویکردهای نهادی به عنوان بازه نظری کتاب در پنج فصل با این عناوین: «فصل چهاردهم: نیاز، نیاز اجتماعی و نیاز جابجایی به نهاد جابجایی»، «فصل پانزدهم: نهاد و نهاد ترافیک»، «فصل شانزدهم: مراحل طراحی نگاهشتهای در جابجایی و ترافیک»، «فصل هفدهم: ارتباطات بین سازمانی (سازمان‌های متولی ترافیک)»، «فصل هیجدهم: ارتباطات بین نهادی» آمده است.

بخش پنجم: تخلفات ترافیکی و نهاد نظارت ترافیک طی دو فصل به بررسی «فصل نوزدهم: چیستی و چرایی تخلفات ترافیکی» و «فصل بیستم: نهاد نظارت ترافیک» می‌پردازند.